

Jaarverslag Faunabeheereenheid Zuid-Holland 2016

Faunabeheereenheid Zuid-Holland
november 2017
Den Haag

Faunabeheereenheid Zuid-Holland

Voorwoord

In dit jaarverslag van de Stichting Faunabeheereenheid Zuid-Holland (de FBE) staat de cijfermatige rapportage over de uitgevoerde jacht, beheer en schadebestrijding in Zuid-Holland in 2016. Daarnaast worden de belangrijkste werkzaamheden van de FBE kort beschreven en bevat het verslag enkele knelpunten en aanbevelingen en een doorkijkje naar 2017.

De bescherming van dieren was van 1 april 2002 tot en met 31 december 2016 geregeld in de Flora- en faunawet (Ffw). Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wn) in werking getreden. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Twee belangrijke gevolgen van de nieuwe wet voor de FBE zijn dat jacht, beheer en schadebestrijding in Zuid-Holland worden uitgevoerd volgens een faunabeheerplan van de FBE (onder de Ffw viel alleen beheer en schadebestrijding op ontheffing onder het faunabeheerplan) en dat het bestuur - naast vertegenwoordigers van de jachthouders - een vertegenwoordiger van maatschappelijke organisaties die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, bevat.

In 2016 is daarom begonnen met het opstellen van nieuwe faunabeheerplannen en vernieuwen van lopende plannen. Daarnaast heeft de FBE gesprekken gevoerd met verschillende maatschappelijke organisaties over de invulling van de bestuurszetel voor maatschappelijke organisaties. De zetel is in 2017 ingevuld.

De Wn en de provinciale uitvoeringsregelgeving verplichten de FBE om een uitgebreid jaarverslag te maken. Onder de Ffw had de FBE alleen de verplichting om over de uitvoering van de ontheffingen te rapporteren. Dit jaarverslag 2016 gaat nog over het beheer uitgevoerd onder de Ffw. De FBE heeft wel de nieuwe eisen als uitgangspunt genomen. Vanwege de vele werkzaamheden in 2017 rond de invoering van de Wet natuurbescherming verschijnt dit jaarverslag pas eind 2017. De FBE wil volgende jaarverslagen in mei (van het opvolgende jaar) uitbrengen.

Juni 2019: enige kleine aanpassingen in de afschotgegevens doorgevoerd naar aanleiding van correcties in het digitale registratiesysteem.

1. FAUNABEHEERENHEID ZUID-HOLLAND	4
INLEIDING	4
BESTUUR.....	4
BUREAU	5
BEGROTING EN JAARREKENING.....	5
WILDBEHEERENHEDEN (WBE's)	6
REGISTRATIESYSTEEM (DORA)	6
DAGELIJKE WERKZAAMHEDEN	7
UITVOERINGSREGELGEVING WET NATUURBESCHERMING	7
FAUNABEHEERPLANNEN EN ONTHEFFINGEN.....	7
RECHTSZAKEN.....	8
REGIOGROEPEN EN GANZENBEHEER	8
FAUNATELLINGEN.....	8
BEHEERCOMMISSIE DAMHERT.....	8
RAPPORT EFFECTEN JACHT, BEHEER EN SCHADEBESTRIJDING IN NATURA 2000-GEBIEDEN.....	8
LANDELIJKE OVERLEG UNIFORMERING RAPPORTAGES EN TELLINGEN.....	8
AFSTEMMING BINNEN DE PROVINCIE	8
OVERLEG MET ANDERE FAUNABEHEERENHEDEN.....	9
2. KNELPUNTEN EN AANBEVELINGEN	9
BELEID BEVERS.....	9
BELEID DAMHERTEN.....	10
BELEID MEEUWEN IN STEDELIJK GEBIED.....	10
CONVENANT Vliegveiligheid ROTTERDAM THE HAGUE AIRPORT	10
POPULATIEONTWIKKELING KNOBBELZWAAN	10
REGELDRUK VOOR BURGERS, UITVOERDERS EN DE FBE	11
REGELING VAN DE MIDDELEN VOOR VANGEN OF DODEN IN DE WN.....	11
VERSTORING UITVOERING DOOR ACTIEGROEPEN	11
TEGEMOETKOMING IN DE FAUNASCHADE	11
LOSLATEN OF ONTSNAPPEN VAN HUISDIEREN EN GEHOUDEN DIEREN	12
3. RAPPORTAGE JACHT, BEHEER EN SCHADEBESTRIJDING PER DIERSOORT	12
INLEIDING	12
DAMHERT.....	12
REE	13
KONIJN	15
HAAS EN FAZANT.....	17
HOUTDUIF	20
WILDE EEND	21
GANZEN	22
KNOBBELZWAAN	26
SMIENT	29
KRAAIACHTIGEN.....	30
MEEUWEN IN HAVENGEBIEDEN.....	32
VOS.....	35
EXOTEN EN VERWILDERDE DIEREN	35
BIJLAGE	38
LITERATUUR	39

1. Faunabeheereenheid Zuid-Holland

Inleiding

Op 7 februari 2003 is, op verzoek van de provincie Zuid-Holland, de Stichting Faunabeheereenheid Zuid-Holland (de FBE) opgericht. Een faunabeheereenheid is een organisatie van jachthouders¹ waarin sinds de invoering in 2017 van de Wet natuurbescherming ook maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren. In het bestuur van de FBE hebben op het ogenblik (november 2017) zitting:

1. Dhr. J.J. Helder, onafhankelijk voorzitter;
2. Mw. J. van Hoey Smith (plaatsvervangend voorzitter), namens Federatie Particulier Grondbezit;
3. Dhr. W.F.M. van den Assem (secretaris/penningmeester) namens de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging en de Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer;
4. Dhr. B.J. Niemansverdriet namens LTO Noord;
5. Dhr. H. Visser namens Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap;
6. Dhr. M.J. Rooken namens de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren en de Vereniging Boeren natuur Zuid-Holland;
7. Dhr. J. Kuipers, agendalid (met adviesrecht; zonder stemrecht) namens Staatsbosbeheer.

De Wet natuurbescherming schrijft voor dat er faunabeheereenheden zijn die voor hun werkgebied een faunabeheerplan vaststellen. Het duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, de bestrijding van schadeveroorzakende dieren door grondgebruikers en de uitoefening van de jacht geschieden overeenkomstig het faunabeheerplan.

De FBE voert in samenwerking met de provincie het provinciale faunabeleid uit. De belangrijkste in de wet genoemde belangen ter bescherming waarvoor faunabeheerplannen worden opgesteld en uitgevoerd zijn: de volksgezondheid en openbare veiligheid, de veiligheid van het luchtverkeer, de bedrijfsmatige landbouw en de flora en fauna. Planmatig faunabeheer beperkt zich niet tot het (groene) buitengebied. De FBE werkt ook voor en samen met o.a. gemeenten, vliegvelden, bedrijven, waterschappen en wegbeheerders.

Bestuur

In 2016 had het bestuur de volgende samenstelling:

1. Dhr. J.J. Helder, onafhankelijk voorzitter;
2. Mw. J. van Hoey Smith (plaatsvervangend voorzitter), namens Federatie Particulier Grondbezit;
3. Dhr. W.F.M. van den Assem (secretaris/penningmeester) namens de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging en de Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer;
4. Dhr. A.P. Verhorst namens LTO Noord;
5. Dhr. A. Verver namens Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Zuid-Hollands Landschap.

Er hebben in 2016 zeven bestuursvergaderingen plaatsgevonden en het bestuur heeft één keer overlegd met de voor het faunabeleid verantwoordelijke gedeputeerde.

Voorbereiding wijziging bestuur in verband met invoering Wet natuurbescherming

Volgens de Wet natuurbescherming (die op 1 januari 2017 de Flora- en faunawet verving) zijn in het bestuur van een faunabeheereenheid in ieder geval de jachthouders uit het werkgebied van de faunabeheereenheid en maatschappelijke organisaties die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren in de regio waartoe het werkgebied van de faunabeheereenheid behoort, vertegenwoordigd. De Flora- en faunawet (die tot en met 31 december

¹ Het jachthouderschap is verbonden met de eigendom van de grond (art. 3.23 Wn): de eigenaar of (erf)pachter of vruchtgebruiker is jachthouder. Het jachtrecht kan worden verhuurd, de huurder wordt dan jachthouder.

2016 van kracht was) definieert een faunabeheereenheid als een organisatie van jachthouders. In 2016 heeft het bestuur de benodigde bestuurswijziging voorbereid.

Vanwege de wens het aantal bestuursleden beperkt te houden, heeft het bestuur besloten onder de Wet natuurbescherming de huidige verdeling van bestuurszetels over de deelnemende organisaties te handhaven onder uitbreiding met één bestuurszetel in te vullen door maatschappelijke organisaties die voldoen aan de eisen van de wet en de provinciale uitvoeringsregelgeving. Vervolgens heeft de FBE, in overleg met de provincie, zeven maatschappelijke organisaties uitgenodigd voor een gesprek over deelname in de FBE: Dierenbescherming, Vogelbescherming, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN), KNNV Vereniging voor Veldbiologie en Boerennatuur Zuid-Holland. De Dierenbescherming en Boerennatuur Zuid-Holland gaven aan de bestuurszetel voor maatschappelijke organisaties in te willen vullen. Zij hebben vervolgens in onderling overleg besloten de zetel gezamenlijk in te vullen.

Omdat Staatsbosbeheer sinds eind 2014 weer (volledig) een overheidsorganisatie is, heeft zij haar vertegenwoordiging in diverse gremia opnieuw overwogen. Uitkomst hiervan was dat Staatsbosbeheer niet meer wil worden vertegenwoordigd door particuliere organisaties en ook zelf geen particuliere organisaties meer wil vertegenwoordigen. Staatsbosbeheer heeft daarom verzocht om een eigen zetel in het bestuur van de FBE omdat zij niet langer gezamenlijk met Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap een zetel wilde invullen (ondanks de goede vertegenwoordiging in het bestuur tot nu toe van Staatsbosbeheer door Natuurmonumenten). Het bestuur – dat eerder had besloten het bestuur klein te houden – heeft aangegeven niet bereid te zijn om een eigen zetel voor Staatsbosbeheer in het bestuur te creëren en een voorkeur te hebben voor het voortzetten van de huidige situatie. Een tweede optie van het bestuur was dat Staatsbosbeheer agendalid wordt met adviesrecht. Staatsbosbeheer heeft vervolgens voor de tweede optie gekozen. Zowel het bestuur van de FBE als Staatsbosbeheer hebben benadrukt deelname van Staatsbosbeheer aan de FBE belangrijk te vinden.

Na de benodigde wijziging van de statuten van de FBE is op 10 maart 2017 de vertegenwoordiger van de maatschappelijke organisaties aangetreden. Tegelijkertijd is de vertegenwoordiger van Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap en Staatsbosbeheer afgetreden en in zijn plaats is een vertegenwoordiger van Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap geïnstalleerd. Een vertegenwoordiger van Staatsbosbeheer is agendalid geworden. Ook de vertegenwoordiger van LTO Noord is op 10 maart 2017 afgetreden en in zijn plaats is een nieuwe vertegenwoordiger aangetreden.

Bureau

De FBE huurt in 2016 kantoorruimte (één kamer) in het provinciehuis te Den Haag en heeft een fulltime adjunct-secretaris en een parttime administratieve kracht (0.5 Fte) in dienst en vanaf maart 2016 ook een beleidsondersteunend medewerker (aanvankelijk 0.8 Fte; vanaf 1 januari 2017: 1 Fte). Daarnaast heeft de FBE een medewerker op inhuurbasis die het ganzenbeheer coördineert en aanstuurt o.a. via de regiogroepen van de FBE. De FBE heeft in 2016 (samen met de FBE Noord-Holland) een eigen netwerkserver waarmee ook werken op afstand (thuis) mogelijk is. Door de verbouwing van het provinciehuis moet de FBE regelmatig verhuizen naar een andere kamer in het provinciehuis. In 2016 is de FBE één keer intern verhuisd.

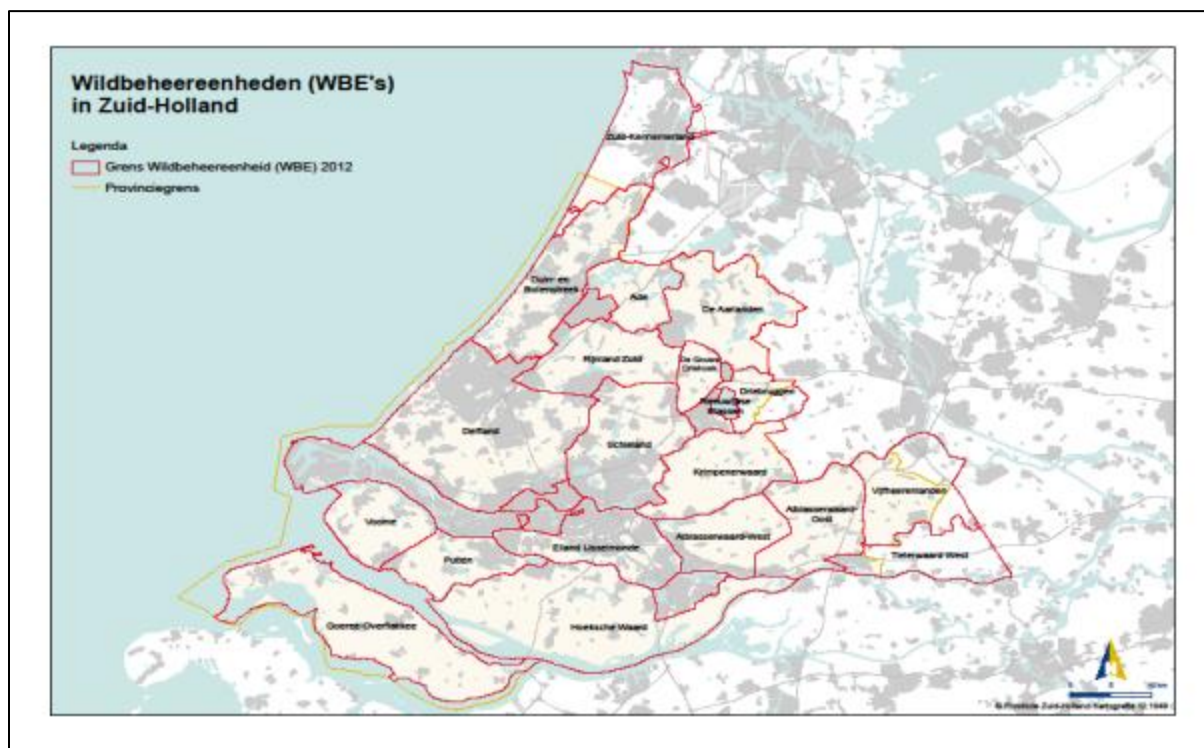
Begroting en jaarrekening

De provincie Zuid-Holland heeft voor het boekjaar 2016 een subsidie van € 300.000 toegekend, gebaseerd op een begroting van hetzelfde bedrag. De grote hoeveelheid werk heeft in het verslagjaar voor een grote werkdruk op het personeel gezorgd. Het bestuur heeft daarom begin 2016 besloten een nieuwe medewerker aan te trekken die per 1 maart 2016 in dienst is getreden voor vier dagen per week. De inzet van deze niet begrote medewerker heeft geleid tot hogere personeelslasten en reiskosten maar lagere projectkosten doordat er minder werk is uitbesteed. Op verzoek van de provincie is een aanvang

gemaakt met een onderzoek naar de effecten van jacht, beheer en schadebestrijding in de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden (het werk is uitbesteed). Dit onderzoek waarvoor in 2016 € 42.367,- is uitgegeven, was niet begroot. Het saldo van de exploitatie is hierdoor € 26.866, hoger uitgekomen dan begroot.

Wildbeheereenheden (WBE's)

Een wildbeheereenheid is een plaatselijke vereniging van jachthouders, jachtaktehouders en andere grondgebruikers die het door de FBE vastgestelde faunabeheerplan uitvoert en bevordert dat een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, bestrijding van schadeveroorzakende dieren en jacht worden uitgevoerd in samenwerking met en ten dienste van grondgebruikers of terreinbeheerders. De ligging van de Zuid-Hollandse WBE's op 1 januari 2016 is weergegeven op afbeelding 1. De FBE werkte ook in 2016 nauw samen met de wildbeheereenheden en ondersteunt de WBE's: een goede uitvoering van het faunabeheer is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. In 2016 heeft de FBE een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd voor de WBE's over de veranderingen die de Wet natuurbescherming (Wn) met zich meebrengt. Omdat de Wn en de provinciale uitvoeringsregelgeving een grotere inzet en professionaliteit verwachten van de WBE's (verenigingen die draaien op vrijwilligers), bevordert de FBE dat kleinere WBE's samengaan en dat kleine Zuid-Hollandse werkgebieden van provincie-overschrijdende WBE's en gebieden die nog niet onder een WBE vallen, bij bestaande Zuid-Hollandse WBE's worden ondergebracht. Eind 2016 zijn de WBE's Reeuwijkse Plassen, Driebruggen en De Gouwe Driehoek gefuseerd. De naam van de nieuwe WBE is WBE Reeuwijk en omstreken.

Afbeelding 1: Ligging van de Zuid-Hollandse WBE's per 1 januari 2016

Registratiesysteem (Dora)

De FBE gebruikt ten behoeve van de monitoring een digitaal systeem (Dora). Uitvoerders rapporteren via Dora aan de FBE over het uitgevoerde beheer. De resultaten van de tellingen worden in Dora ingevoerd.

De WBE's werken samen met de FBE aan het goed functioneren van Dora. De volledige overgang van rapportage via brief, fax en mail naar Dora heeft enkele jaren in beslag genomen. In 2016 lopen alleen nog enkele valwildrapportages buiten Dora om. In 2016 is het systeem verbeterd en is gewerkt aan de invoering van het verstrekken van toestemming voor het gebruik van ontheffingen via Dora. In 2017 is dit onderdeel in gebruik genomen.

Dagelijkse werkzaamheden

Het kantoor van de FBE is op bijna alle werkdagen bereikbaar geweest. Belangrijkste werkzaamheden die het gehele jaar zijn uitgevoerd:

- Het geven (na aanvraag) van toestemming voor het gebruik van de ontheffingen van de FBE Het bijhouden van de administratie in het kader van de ontheffingverlening. Toestemming is gegeven aan jachthouders, bedrijven, gemeenten enz. De FBE had op ieder moment ongeveer 1200 toestemmingen uitstaan.
- Het informeren van de uitvoerders over de wijze van rapporteren en het verzamelen van de rapportages en het opstellen van de eindrapportages.
- Het beoordelen van de uitvoeringsplannen voor bestrijding van meeuwen en konijnen.
- Het communiceren met uitvoerders, o.a. via nieuwsbrieven en het beantwoorden van vragen van uitvoerders.
- Het onderhoud van het digitale registratiesysteem (Dora) van de FBE.
- Het onderhoud van de website van de FBE.
- Het onderhouden van contacten en samenwerken met de regionale uitvoerders en uitvoeringsorganisaties.
- Het verstrekken van informatie over de uitstaande toestemmingen aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.
- Het geven van informatie, voorlichting en advies aan grondgebruikers, jagers, gemeenten, bedrijven, burgers, handhavers, provincie en journalisten over de (on)mogelijkheden van het faunabeheer ter voorkoming van schade.

Uitvoeringsregelgeving Wet natuurbescherming

De FBE heeft de provincie meerdere malen geadviseerd over de provinciale uitvoeringsregelgeving die is opgesteld in verband met het van kracht worden van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017. De FBE heeft deelgenomen aan de consultaties aangaande de landelijke uitvoeringsregelgeving van de Wet natuurbescherming.

Faunabeheerplannen en ontheffingen

Er is begonnen met het opstellen van nieuwe faunabeheerplannen voor de vos, roek, ekster, zwarte kraai, kauw en de jachtsoorten (houtduif, wilde eend, fazant, haas en konijn). Een probleem was dat de uitvoeringsregelgeving van het ministerie (Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming) en van de provincie (Verordening uitvoering Wet natuurbescherming en Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming) pas eind 2016 zijn vastgesteld. De plannen zijn in 2017 afgerond.

In 2016 zijn aan de FBE nieuwe ontheffingen afgegeven voor het beheer van damherten, ganzen, roeken en voor het vervoer en in de handel brengen van brandgans en Canadese gans. Hierna - onder "Uitgevoerd beheer" - zijn alle in 2016 geldende ontheffingen en aanwijzingen opgenomen.

FBE Zuid-Holland

© Faunabeheereenheid Zuid-Holland | Postbus 85881 | 2508 CN | Den Haag
tel (085) 210 3628 | info@fbez.nl | www.fbez.nl

Rechtszaken

De laatste jaren wordt iedere ontheffing die aan de FBE is verleend, aangevochten, Het zijn een paar belangengroepen die bijna alle bezwaren, beroepen en hoger beroepen aantekenen: *De Faunabescherming, de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland* en (in mindere mate) *Animal Rights*. Deze procedures brengen veel werk met zich mee voor Gedeputeerde Staten/de Omgevingsdienst Haaglanden maar ook voor de FBE die optreedt als derde partij in de procedures. Hierna - onder "Uitgevoerd beheer" - zijn alle in 2016 gevoerde procedures opgenomen.

Regiogroepen en ganzenbeheer

Coördinatie van de uitvoering van het ganzenbeheer is een taak van de FBE. De FBE heeft de provincie in vier regio's verdeeld en in elke regio is een werkgroep van de FBE actief. Afgevaardigden van de plaatselijke terreinbeheerders, wildbeheereenheden en ook van enkele gemeenten en waterschappen en van Rotterdam The Hague Airport hebben zitting in deze groepen. De FBE organiseert regelmatig bijeenkomsten. Met name zaken rond de uitvoering van het ganzenbeheer worden besproken en afgestemd. In 2016 hebben de regiogroepen 3 keer vergaderd onder leiding van de FBE.

De provincie heeft het ganzenbeheer in 2016 laten evalueren. De FBE heeft geparticipeerd in de begeleidingscommissie. De evaluatie is ook besproken in de regiogroepen.

Faunatellingen

De FBE heeft in 2016 de midwintertelling knobbelzwanen, de voorjaartelling van diverse soorten, ree- en damherttellingen en de zomertelling ganzen georganiseerd. Het rapport over de zomertelling ganzen is geschreven door CLM. De damhert- en reetelling in het plangebied van het faunabeheerplan damherten is georganiseerd door de FBE's Noord-Holland en Zuid-Holland; het telrapport is geschreven door de FBE's en vastgesteld door een beoordelingscomité.

Beheercommissie damhert

Ter begeleiding van de uitvoering van het damhertenbeheer hebben de FBE's van Noord-Holland en Zuid-Holland een beheercommissie ingesteld. In deze commissie hebben vertegenwoordigers van de plaatselijke terreinbeheerders en wildbeheereenheden en van de politie en van de beide faunabeheereenheden zitting. De beheercommissie heeft in 2016 twee keer vergaderd onder leiding van de FBE's.

Rapport effecten jacht, beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden

De FBE heeft in 2016 opdracht gegeven aan een extern bureau (Altenburg & Wymenga Ecologisch Onderzoek) om een integrale beoordeling te maken van de effecten van jacht, beheer en schadebestrijding op de instandhoudingsdoelstellingen van de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden. Ten behoeve van dit project is een begeleidingscommissie ingesteld waarin de provincie, de Omgevingsdienst Haaglanden, de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid en de FBE zijn vertegenwoordigd. Het project is nog niet afgerond.

Landelijke overleg uniformering rapportages en tellingen

Om landelijke overzichten te kunnen maken van tellingen en beheerrapportages is het nodig dat rapportages en tellingen worden geüniformeerd. De FBE heeft geparticipeerd in het landelijke overleg hierover.

Afstemming binnen de provincie

De provincie is verantwoordelijk voor het faunabeleid en keurt de faunabeheerplannen goed, de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) verleent de ontheffingen om de faunabeheerplannen uit te voeren en de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZH) voert de handhaving uit.

FBE Zuid-Holland

© Faunabeheereenheid Zuid-Holland | Postbus 85881 | 2508 CN | Den Haag
tel (085) 210 3628 | info@fbez.nl | www.fbez.nl

Een vertegenwoordiger van de provincie is aanwezig geweest bij de bestuursvergaderingen van de FBE en daarnaast is er wekelijks overlegd op ambtelijk niveau. Met de ODH is regelmatig overlegd op ambtelijk niveau over de ontheffingsaanvragen en de rechterlijke procedures. De FBE levert aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid overzichten van de uitstaande toestemmingen voor gebruik van de ontheffingen. De vier organisaties (provincie, ODH, OZHZ en FBE) hebben daarnaast ook gezamenlijk overlegd om samenwerkingsafspraken op te stellen. Vanaf 2016 vindt er ongeveer maandelijks overleg plaats tussen de provincie, ODH en FBE op ambtelijk niveau over lopende zaken.

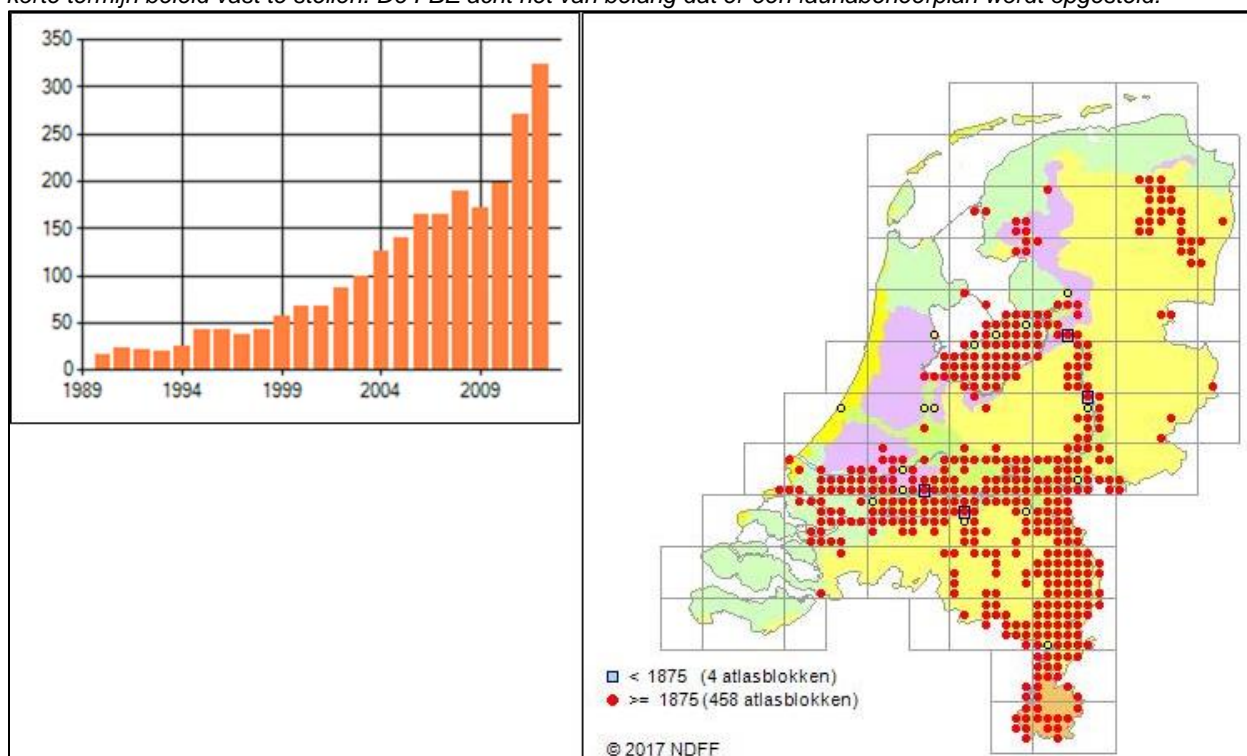
Overleg met andere faunabeheereenheden

In elke provincie is er één faunabeheereenheid actief. In 2016 hebben de voorzitters en adjunct-secretarissen van de provinciale faunabeheereenheden twee keer overlegd. Daarnaast hebben de adjunct-secretarissen vier keer overlegd.

2. Knelpunten en aanbevelingen

Beleid bevers

De bever is het grootste knaagdier van Europa. Na een aantal herintroducties is het aantal dieren in Nederland en Zuid-Holland gestaag toegenomen (afbeelding 2). Bevers kunnen o.a. grote schade aan dijken/openbare veiligheid, gewassen en andere natuurwaarden aanrichten. In Limburg hebben Gedeputeerde Staten in 2016 een beleidslijn vastgesteld waarna de FBE Limburg een faunabeheerplan heeft opgesteld. De FBE raadt GS aan om op korte termijn beleid vast te stellen. De FBE acht het van belang dat er een faunabeheerplan wordt opgesteld.

Afbeelding 2: **Links:** Trend van de bever in Nederland; indexcijfer (eerste jaar = 100); NEM (NEM (CBS & Zoogdierverseniging), 2017) **Rechts:** Verspreiding van de bever in Nederland (NDFF, 2017)

Beleid damherten

In het faunabeheerplan damherten van de FBE's Noord- en Zuid-Holland – dat gaat over het gebied tussen IJmuiden en Den Haag - zijn vier leefgebieden voor damherten aangewezen: (1) Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NH), (2) Amsterdamse Waterleidingduinen, Boswachterij Noordwijk en de Blink (ZH en NH), (3) Coepelduinen (ZH) en (4) Meijendel en Berkheide (ZH). In deelgebieden 1 en 2 bevinden zich grote populaties damherten, in deelgebieden 3 en 4 komen sporadisch damherten voor.

Buiten deze gebieden zijn er in Zuid-Holland nog een paar voor damherten en reeën geschikte leefgebieden. Damherten verdringen reeën uit een gebied. In de Amsterdamse Waterleidingduinen, waar een grote populatie damherten voorkomt, zijn de reeën bijna verdwenen. Buiten geschikte leefgebieden veroorzaken damherten al snel schade aan de verkeersveiligheid en aan landbouwgewassen. Damherten komen op steeds meer plaatsen voor in Zuid-Holland. Het zijn hoogst waarschijnlijk ontsnapte of losgelaten dieren uit hertenkampen. Bijvoorbeeld in de Hoeksche Waard bevindt zich een snel groeiende populatie die ook regelmatig schade veroorzaakt. Het Rijk had voorheen een beleid voor damherten dat inhield dat er een paar leefgebieden waren voor damherten en dat daarbuiten een minimale stand werd nagestreefd. De FBE raadt GS aan om op korte termijn beleid voor damherten vast te stellen. De FBE acht het van belang dat er een faunabeheerplan wordt opgesteld voor de damherten buiten het plangebied van het geldende faunabeheerplan en/of dat GS een opdracht geven om de stand te beperken.

Beleid meeuwen in stedelijk gebied

In Zuid-Holland is er een faunabeheerplan van kracht voor beheer van meeuwen (bewerken van eieren) in de havengebieden van Rotterdam, Dordrecht en Alblasserdam. Voor de bestrijding van meeuwen in steden, was tot 2017 het Rijk het bevoegde gezag. Onder de Wn is de provincie dit geworden. Het Rijk heeft in het verleden ontheffingen afgegeven voor bestrijding van meeuwen (vervangen eieren) in o.a. Leiden, Katwijk en Den Haag. De FBE zal in 2017/2018 inventariseren in welke gemeenten meeuwen worden bestreden, welke ontheffingen gelden (en hoe lang nog) en welke bestrijding de gemeenten in de toekomst willen uitvoeren. In de toekomst is waarschijnlijk beleid van GS nodig om een planmatige aanpak van de bestrijding in Zuid-Holland te garanderen.

Convenant vliegveiligheid Rotterdam The Hague Airport

Om de vliegveiligheid rond Schiphol te bevorderen hebben partijen² het *Convenant reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol 2016–2018* ondertekend (Staatscourant 2016 nr. 28410; 1 juni 2016). Dit convenant is een voortzetting van het eerste convenant reduceren risico vogelaanvaringen (dat een looptijd had van drie jaar) van 16 april 2012. Er wordt gewerkt aan een vergelijkbaar convenant voor Rotterdam The Hague Airport. Met name de populatie standganzen rond het vliegveld is een risico voor de vliegveiligheid.

Populatieontwikkeling knobbelzwaan

In haar nog lopende faunabeheerplan knobbelzwaan geeft de FBE aan dat de schade aangericht door knobbelzwanen binnen de perken blijft door verjaging met ondersteunend afschot van kwetsbare gewassen en door het stabiel blijven van de populatie. De populatie blijft stabiel doordat eieren worden bewerkt en doordat bij het verjagende afschot knobbelzwanen worden gedood. De ontheffing voor dit beheer is in juli 2016 aangepast. Uitvoerders hebben aangegeven dat de aangepaste voorwaarden te beperkend zijn om schade effectief te voorkomen en dat ze ook onduidelijk zijn waardoor er verschillende interpretaties zijn over wat is toegestaan. Sommigen hebben aangegeven de ontheffing daarom niet meer

² De Vereniging van Nederlandse Verkeersvliegers (VNV), Schiphol Nederland BV, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en landschap Noord-Holland, Land- en Tuinbouworganisatie (LTO) Nederland, Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer, De colleges van Gedeputeerde Staten van de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht en De Staat der Nederlanden.

te gebruiken. De afschotgegevens vanaf de aanpassing liggen lager dan gemiddeld in de jaren ervoor. Het kan zijn dat de populatie knobbelzwanen gaat groeien in de komende jaren. Omdat knobbelzwanen grote schade kunnen aanrichten, is het belangrijk om de populatieontwikkeling goed te volgen.

Regeldruk voor burgers, uitvoerders en de FBE

Met de invoering van de Wn is de regeldruk voor burgers, uitvoerders en de FBE (en de provincie) toegenomen. De regeldruk kan o.a. worden verminderd door het regelen van het beheer en de schadebestrijding op basis van een faunabeheerplan (met bijbehorende ontheffing of vrijstelling) in plaats het verlenen van ontheffingen voor individuele gevallen. Voordeel van deze planmatige aanpak is ook dat vastligt wat mogelijk is en wat niet (waarmee gelijke gevallen gelijk worden behandeld) terwijl wordt voldaan aan de strikte uitgangspunten van de wet. Verder is het ook effectiever omdat bij het verlenen van ontheffingen in individuele gevallen, de ontheffing vaak pas wordt afgegeven als de schade al is ontstaan.

Bijvoorbeeld, het faunabeheerplan voor meeuwen in de havengebieden, verving destijds vele ontheffingen aan individuele bedrijven wat de regeldruk voor bedrijven aanzienlijk verminderde. In het faunabeheerplan kon de invloed van het beheer op de staat van instandhouding goed worden beoordeeld.

GS hebben het planmatig oppakken van het beheer altijd bevorderd en voortzetting hiervan is wenselijk.

Regeling van de middelen voor vangen of doden in de Wn

De Flora- en faunawet, met zijn gelaagde structuur met vele Algemene maatregelen van bestuur en ministeriele regelingen, bevatte inconsistenties en gaf veel interpretatieproblemen. Hierdoor was niet altijd duidelijk wat kon worden toegestaan en konden soms zaken niet (meer) worden toegestaan als gevolg van rechterlijke uitspraken. Ondanks de toezegging van het ministerie dat het onder de Wet natuurbescherming beter zou worden, zijn er ook onder de Wet natuurbescherming problemen.

Het belangrijkste probleem op het ogenblik is de inconsistente en onduidelijke regeling van de middelen en methoden voor vangen of doden van vogels die door GS en PS kunnen worden toegestaan. Hierdoor kan bijvoorbeeld het ganzenbeheer in de toekomst worden belemmerd. Daarnaast zijn de middelen en methoden die de provincie kan toestaan, beperkt. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld vangkooien voor zwarte kraaien, kauwen en eksters niet meer worden gebruikt omdat er geen geschikte middelen zijn aangewezen om gevangen vogels te doden.

Verstoring uitvoering door actiegroepen

Opzettelijke verstoring en verhindering van de uitvoering van het (ganzen)beheer en volgen en langdurig filmen van jagers door actiegroepen komt steeds vaker voor in Zuid-Holland. Het realiseren van de doelen van het vastgestelde beheer wordt hierdoor bemoeilijkt. Er zijn jagers in de Krimpenerwaard die politiebewaking hebben gekregen, in de Hoeksche Waard is overleg gestart in de veiligheidsdriehoek. De actiegroep *Animal Rights*, in samenwerking met *Stop de ganzenmoord*, treedt vooral op in de Hoeksche Waard. In de Krimpenerwaard is de *Stichting Dierenradar* actief.

Tegemoetkoming in de faunaschade

De Wn verplicht GS om een tegemoetkoming te verstrekken voor de schade aangericht door beschermde dieren zover die schade redelijkerwijs niet of niet geheel te laste van de benadeelde behoort te blijven waarbij de tegemoetkoming naar billijkheid wordt bepaald. De verplichting van GS hangt dus samen met de mogelijkheden die de benadeelde heeft om de schade te voorkomen. Omdat de mogelijkheden om schade te voorkomen verschillen per provincie (o.a. door verschillen in talrijkheid van dieren en bestrijdingsmogelijkheden), ligt maatwerk per provincie t.a.v. de tegemoetkoming meer voor de hand dan algemene regels voor alle provincies. De FBE raadt GS aan om bij beslissingen over de (on)mogelijkheden van beheer en schadebestrijding, ook eventuele aanpassingen in de regels voor de

tegemoetkoming te betrekken. Bij aanpassingen in de regels voor de tegemoetkoming, moet GS bekijken of ze nog voldoen aan de verplichtingen die de wet stelt.

Loslaten of ontsnappen van huisdieren en gehouden dieren

De FBE ziet een toename van het aantal losgelaten en ontsnapte huisdieren en gehouden dieren in de natuur. De consequenties voor de flora en fauna kunnen aanzienlijk zijn. Daarnaast kunnen ze een risico vormen voor bijvoorbeeld de verkeersveiligheid of voor gewassen.

3. Rapportage jacht, beheer en schadebestrijding per diersoort

Inleiding

In 2016 was er alleen een rapportageplicht over het beheer en de schadebestrijding uitgevoerd op ontheffingen en de aanwijzing voor damherten en reeën. Rapportage over de jacht, de schadebestrijding op de landelijke vrijstelling en de bestrijding van exoten was niet verplicht. De FBE bevorderde wel dat over de jacht, de vrijstelling en de exotenbestrijding werd gerapporteerd. Hierna zijn alle gerapporteerde gegevens opgenomen waarbij dus moet worden aangetekend dat alleen de gegevens over de ontheffingen en de aanwijzing voor damherten en reeën een compleet beeld geven. Onder de Wet natuurbescherming is de FBE verplicht om het aantal gedode dieren in Natura 2000-gebieden apart te vermelden. Dora wordt op het ogenblik aangepast om het mogelijk te maken de benodigde gegevens makkelijk uit het systeem te halen.

Damhert

Op basis van het faunabeheerplan [Damherten in het Noord- en Zuid-Hollandse duingebied 2016-2020](#) van de FBE Noord-Holland en de FBE Zuid-Holland is beheer van damherten in Zuid-Holland mogelijk op twee ontheffingen.

Ontheffing ODH-2015-00718971 staat het opzettelijk verontrusten en doden van damherten toe gedurende het gehele etmaal, met gebruikmaking van geweren, honden (niet zijnde lange honden), kunstmatige lichtbronnen en binnen de bufferzone ook de geluiddemper. Deze ontheffing is geldig buiten het leefgebied van de damherten en in de bufferzone van het leefgebied die ligt in de Blink en Boswachterij Noordwijk.

Ontheffing ODH-2015-00731196 staat het opzettelijk verontrusten en doden van damherten toe gedurende het gehele etmaal met het doel om de voorjaarstand van 800 damherten voor het hele leefgebied (ZH en NH) tot stand te brengen, met gebruikmaking van geweren, honden (niet zijnde lange honden), kunstmatige lichtbronnen en geluiddempers. Deze ontheffing is geldig binnen het leefgebied Amsterdamse Waterleidingduinen, De Blink en Boswachterij Noordwijk maar buiten de bufferzone.

Daarnaast is er gebruik gemaakt van het aanwijzingsbesluit PZH-2010-178900422 – dat geldig is in de gehele provincie - ter voorkoming en bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige damherten en in het belang van de openbare veiligheid (op basis van dit laatste belang kan alleen worden opgetreden in het plangebied van het faunabeheerplan).

Voor het damhertenbeheer worden een drietal zaken gerapporteerd door de jagers: het afschot, het valwild en de voorjaarstelling. Het afschot betreft damherten die op de ontheffingen voor beheer zijn geschoten in Zuid-Holland in het plangebied van het faunabeheerplan. Het Zuid-Hollandse plangebied omvat de werkgebieden van de WBE's Duin- en Bollenstreek en het Zuid-Hollandse deel van de WBE Zuid-Kennemerland. Het valwild betreft de damherten die zijn betrokken bij een aanrijding, damherten die uit hun lijden zijn verlost en damherten die dood zijn gevonden. Een uitgebreid overzicht van het uitgevoerde beheer en de tellingen is te vinden in de vastgestelde telrapporten en het beheerrapport 2016/2017 die op onze [website](#) staan. Het telrapport over 2016 is opgenomen in de bijlage.

Maatregelen

In 2016 zijn er in Zuid-Holland 390 damherten geschoten. Dit afschot vond plaats in deelgebied B van het plangebied (Amsterdamse Waterleidingduinen, De Blink en Boswachterij Noordwijk en omgeving) in de bufferzones van het leefgebied en buiten het leefgebied van de damherten. In de Amsterdamse Waterleidingduinen is in 2016 nog niet opgetreden. In dit deelgebied B waren er in Zuid-Holland 10 aanrijdingen. Bij Katwijk (gelegen in het deelgebied Coepelduinen en omgeving) is één damhert uit zijn lijden verlost. In de Hoeksche Waard zijn twee damherten onder valwild gemeld waarvan er één betrokken was bij een ongeluk. (Tabel 1)

Tabel 1: Gerapporteerd afschot en valwild damherten. Zuid-Holland - 2016

	Afschot	Aanrijding	Overig Valwild	Totaal
Plangebied faunabeheerplan	390	10	1	401
Hoeksche Waard	-	1	1	2
Totaal	390	11	2	403

Kwantitatieve populatiegegevens

De damherten worden jaarlijks in het voorjaar geteld. De minimaal aanwezige populatie damherten in 2016 in het plangebied van het faunabeheerplan is 4.859 damherten. (Tabel 2)^{3 4} In de Hoeksche Waard is de minimaal aanwezige populatie 15.

Tabel 2: Telresultaten voorjaargestelling damherten in het plangebied van het faunabeheerplan, 2016

Deelgebied & Provincie	Binnen leefgebied	Buiten leefgebied	Totaal
A Noord-Holland	770	121	891
B Noord-Holland/Zuid-Holland	3.954	13	3.967
C Zuid-Holland	0	0	0
D Zuid-Holland	0	1	1
Totaal	4.725	134	4.859

Tegemoetkoming in de faunaschade

In 2016 zijn er geen aanvragen gedaan voor een tegemoetkoming voor schade aangericht door damherten.⁵

Rechtszaken

Tegen ontheffing ODH-2015-00718971 (die het beheer in de bufferzone en buiten het leefgebied toestaat) is in 2016 bezwaar gemaakt door de Stichting Duinbehoud. Het bezwaar is ongegrond verklaard. Er is geen hoger beroep ingesteld. Tegen ontheffing ODH-2015-00731196 (die het beheer binnen het leefgebied maar buiten de bufferzone toestaat) is in 2016 beroep ingesteld door de Dierenbescherming en de Faunabescherming. De rechtbank Den Haag heeft het beroep op 27 december 2016 ongegrond verklaard.

Ree

Op basis van het faunabeheerplan 2013-2018 is beheer van reeën uitgevoerd op ontheffing ODH-2013-00007561.

³ (Bieze & Schoon, 2016)

⁴ Een volledig overzicht van de waargenomen damherten, de onderlinge geslachtsverhouding en de vergelijkingen met voorgaande jaren staat in de telrapporten van het beoordelingscomité die zijn te vinden op de website van FBE (www.fbezh.nl).

⁵ (BIJ12-Faunafonds)

De ontheffing ODH-2013-0007561 staat het opzettelijk verontrusten en doden van reeën toe gedurende het gehele jaar, met gebruikmaking van het geweer van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang. In de werkgebieden van de WBE's:

- Goeree-Overflakkee (55 geiten/55 bokken);
- Voorne (65 geiten/65 bokken);
- Hoeksche Waard, eiland van Dordrecht (15 geiten/15 bokken);
- Vijfheerenlanden (25 geiten/20 bokken).

In de volgende beheerperioden:

- Kalveren 1 oktober tot en met 29 februari;
- Geiten 1 december tot en met 29 februari;
- Bokken 1 april tot en met 31 augustus.

Tevens staat de ontheffing het opzettelijk verontrusten en doden van reeën toe gedurende het gehele jaar, met gebruikmaking van het geweer van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang. In de volgende gebieden:

- (In het werkgebied van de WBE Duin- en Bollenstreek) tussen Den Haag en Katwijk aan Zee (maximaal 20 reeën);
- (In het werkgebied van de WBE Duin- en Bollenstreek) tussen Katwijk aan Zee en Noordwijk aan zee (maximaal 2 reeën);
- (In het werkgebied van de WBE's Duin- en Bollenstreek en Zuid-Kennemerland) ten noorden van Noordwijk aan Zee (maximaal 10 reeën);
- Het havengebied Rotterdam;
- Het werkgebied van WBE Hoeksche Waard exclusief het eiland van Dordrecht (maximaal 20 reeën);
- De gehele provincie Zuid-Holland (maximaal 5 reeën).

Daarnaast is er gebruik gemaakt van het aanwijzingsbesluit PZH-2010-178900422 ter voorkoming en bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige reeën.

Maatregelen

Net als bij de damherten worden voor de reeën het afschot, het valwild en de tellingen bijgehouden. In 2016 bedroeg het gerapporteerde afschot en valwild 400 reeën. (Tabel 3 en 4)

Tabel 3: Gerapporteerd afschot en valwild reeën per WBE. Zuid-Holland - 2016

	Bok	Geit	Onbekend	Totaal
Alblasserwaard-Oost	3	4	-	7
Duin- en Bollenstreek/Zuid-Kennemerland	14	11	-	25
Goeree-Overflakkee	39	53	4	96
Hoeksche Waard	21	20	5	46
Krimpenerwaard	1	-	-	1
Havengebied Rotterdam	11	2	-	13
Putten	9	3	-	12
Vijfheerenlanden	3	28	-	31
Voorne	98	63	8	169
Zuid-Holland	199	184	17	400

Tabel 4: Gerapporteerd afschot en valwild reeën per WBE opgesplitst in afschot en valwild. Zuid-Holland - 2016

	Afschot	Valwild	Totaal
Alblasserwaard-oost	0	7	7
Duin- en Bollenstreek/Zuid-Kennemerland	7	18	25
Goeree-Overflakkee	93	3	96
Hoeksche waard	24	22	46
<i>Waarvan op Eiland van Dordrecht</i>	24	0	0
Krimpenerwaard	0	1	1
Havengebied Rotterdam	12	1	13
Putten	0	12	12
Vijfheerenlanden	31	0	31
Voorne	126	43	169
Zuid-Holland	294	106	400

Kwantitatieve populatiegegevens

Jaarlijks worden in heel Nederland in het voorjaar de reeën geteld. In 2016 zijn er in Zuid-Holland in totaal 1.459 reeën geteld waarvan 493 mannelijke en 696 vrouwelijke. Van 270 reeën kon het geslacht en de leeftijd niet worden vastgesteld (NA). Het aantal getelde reeën geeft een ondergrens van de aanwezige populatie (de minimaal aanwezige populatie). (Tabel 5)

Tabel 5: Telresultaten van de reetelling. Zuid-Holland - 2016

	Reebok	Reegeit	Bokkalf	Geitkalf	NA	Totaal
Duin- en Bollenstreek/Zuid-Kennemerland	86	148	4	15	46	299
Goeree-Overflakkee	133	120	0	0	25	278
Hoeksche Waard	54	92	8	19	44	217
Havengebied Rotterdam	9	7	0	1	7	24
Putten	21	30	15	13	3	82
Vijfheerenlanden	50	68	22	23	0	163
Voorne	60	108	40	60	152	420
Zuid-Holland	404	566	89	130	270	1.459

Tegemoetkoming in de faunaschade

In mei 2016 is er één schademelding bij BIJ12 binnengekomen. Voor zover bekend is hier geen schade getaxeerd.⁶

Rechtszaken

In 2015 zijn de procedures rond de ontheffing afgerond.

Konijn

Het konijn kon onder de Flora- en faunawet gedurende het gehele jaar worden bestreden op basis van de landelijke vrijstelling en het kon worden bejaagd in de geopende jachtperiode (15 augustus tot en met 31 januari).

⁶ PLEIO, BIJ12

Op basis van het faunabeheerplan 2013-2018 is bestrijding van konijnen, ter bescherming van de openbare veiligheid (bij dijken, taluds en op industrieterreinen) en ter voorkoming van schade aan begraafplaatsen en sportvelden, uitgevoerd op ontheffing ODH-2013-00006885. De ontheffing staat bestrijding gedurende het gehele etmaal toe, ook in en nabij de bebouwde kom en in velden die niet voldoen aan de jachtveldvereisten met geweer, honden, jachtvogels, fretten, vangkooien, buidels en kunstmatige lichtbronnen. De FBE geeft toestemming voor het gebruik van deze ontheffing op basis van een plan van aanpak. De ontheffing wordt gebruikt door beheerders van (spoor)wegen, bedrijven en gemeenten.

Maatregelen

De uitvoerders kunnen hun geschoten of gevangen konijnen op twee manieren in Dora invoeren: op jacht/vrijstelling en op ontheffing. Rapportage over de jacht en de vrijstelling was niet verplicht, rapportage over de ontheffing wel. In 2016 zijn er 4.159 konijnen gerapporteerd op jacht & vrijstelling en 4.821 op ontheffing. Het gebied waar de meeste konijnen worden geschoten en gevangen is het havengebied van Rotterdam. Het havengebied is verantwoordelijk voor 90% van het totaal aantal gedode konijnen. (Tabel 6)

Tabel 6: Gerapporteerde geschoten of gevangen konijnen op basis van jacht en vrijstelling (rapportage vrijwillig) en op ontheffing (rapportage verplicht) Zuid-Holland – 2016

WBE	Konijn jacht en vrijstelling		Konijn ontheffing	
	Jacht en vrijstelling	Openbare veiligheid	Begraafplaatsen	Sportparken
Ade	-	-	-	-
Alblasserwaard-Oost	16	-	-	-
Alblasserwaard-West	17	-	-	17
De Aarlanden	11	-	0	9
Delfland	22	41	-	28
Duin- en Bollenstreek	3	-	-	0
Eiland IJsselmonde	22	-	0	21
Goeree-Overflakkee	63	-	-	14
De Hoeksche Waard	76	-	12	12
Krimpenerwaard	4	-	-	-
Havengebied Rotterdam	3.690	4.438	-	-
Putten	16	-	-	-
Rijnland-Zuid	25	-	0	0
Schieland	68	0	-	-
Tielerwaard-West	-	-	-	-
Vijfheerenlanden	22	0	0	62
Voorne	85	167	-	-
Reeuwijk e.o.	19	-	-	-
Zuid-Holland	4.159	4.646	12	163

Kwantitatieve populatiegegevens

Een uitgebreide beschrijving van de populatieontwikkeling van het konijn is opgenomen in het *Faunabeheerplan jachtsoorten Zuid-Holland 2017 – 2023* van mei 2017 dat is gepubliceerd op de website van de FBE (www.fbezh.nl).

Tegemoetkoming in de faunaschade

Omdat er voor konijnen een vrijstelling geldt, wordt er geen tegemoetkoming in de faunaschade uitgekeerd.

Rechtszaken

In 2015 zijn de procedures rond de ontheffing afgerond.

Haas en fazant

Het haas kon worden bejaagd in de geopende jachtperiode (15 oktober tot en met 31 december).

Op basis van het faunabeheerplan 2013-2018 is afschot buiten de jachtperiode uitgevoerd op ontheffing ODH-2014-00159568, aangepast door beslissing op bezwaar ODH-2015-0066326 van 8 juni 2015. De ontheffing staat – na de inzet van voldoende preventieve middelen volgens de normen van het Faunafonds - verjagend afschot met geweer, honden niet zijnde lange honden en jachtvogels toe op en nabij percelen met:

- suikerbieten en voederbieten van 1 maart tot en met 30 juni;
- vollegrondsgroenten gedurende de gehele teeltperiode;
- bloemen, bloemzaden en bloembollen (inclusief sierfruit en siergewassen) in de gehele teeltperiode;
- boomkwekerijgewassen en fruitbomen gedurende het gehele jaar.

De ontheffing is aanvankelijk geweigerd voor de Krimpenerwaard, Lopikerwaard, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en voor boomkwekerijgewassen en fruitbomen; in de beslissing op bezwaar is dit teruggedraaid, tevens is het gebruik van het geweer met kunstlicht in de nacht toegestaan bij boomkwekerijgewassen en fruitbomen.

De ontheffing maakt ook beheer van de populatie mogelijk in het Natura 2000-gebied het Oudeland van Strijen in de periode 15 oktober tot en met 15 december.

De fazant kon worden bejaagd in de geopende jachtperiode (fazanhaan 15 oktober tot en met 31 januari, fazanthen 15 oktober tot en met 31 december).

Op basis van het faunabeheerplan 2013-2018 is afschot buiten de jachtperiode uitgevoerd op ontheffing ODH-2014-00162026, aangepast door beslissing op bezwaar ODH-2015-00672339 van 8 juni 2015. De ontheffing staat – na de inzet van voldoende preventieve middelen volgens de normen van het Faunafonds - verjagend afschot met geweer, honden niet zijnde lange honden en jachtvogels toe op en nabij percelen met:

- granen en maïs in de periode van 1 februari tot en met 15 april;
- aardappelen in de periode van 1 augustus tot en met 30 september;
- suikerbieten en voederbieten in de periode van 15 maart tot en met 30 juni;
- boomkwekerijgewassen en fruitbomen in de periode van 1 juli tot en met 15 oktober.

De ontheffing is aanvankelijk geweigerd; in de beslissing op bezwaar is dit teruggedraaid.

De ontheffing maakt ook beheer van de populatie mogelijk in het Natura 2000-gebied het Oudeland van Strijen in de periode 15 oktober tot en met 15 december.

Maatregelen

Tabel 7: Gerapporteerd afschot hazen op jacht (rapportage vrijwillig) en op ontheffing (rapportage verplicht). Zuid-Holland - 2016 (excl. Oudeland van Strijen)

	Jacht	Ontheffing	Totaal
Ade	638	-	638
Alblasserwaard-Oost	1.522	-	1.522
Alblasserwaard-West	611	-	611
De Aarlanden	1.710	1	1.711
Delfland	496	-	496
Duin- en Bollenstreek	348	24	372
Eiland IJsselmonde	341	7	348
Goeree-Overflakkee	615	1	616
Hoeksche Waard	3.434	14	3.448
Krimpenerwaard	671	-	671
Havengebied Rotterdam	27	-	27
Putten	751	-	751
Rijnland-Zuid	344	-	344
Schieland	314	3	317
Tielerwaard-West	4	-	4
Vijfheerenlanden	515	-	515
Voorne	467	-	467
Reeuwijk e.o.	494	-	494
Zuid-Holland	13.302	50	13.352

Tabel 8: Gerapporteerd afschot hazen in Oudeland van Strijen op ontheffing. Zuid-Holland - 2016

	Haas			Totaal
	Oktober	November	December	
Oudeland van Strijen	86	13	22	121

Tabel 9: Gerapporteerd afschot fazanten op jacht (rapportage vrijwillig) en op ontheffing (rapportage verplicht). Zuid-Holland - 2016 (excl. Oudeland van Strijen)

	Jacht	Ontheffing	Totaal
Ade	8	-	8
Alblasserwaard-Oost	112	-	112
Alblasserwaard-West	34	-	34
De Aarlanden	36	-	36
Delfland	60	-	60
Duin en Bollenstreek	2	-	2
Eiland IJsselmonde	88	-	88
Goeree-Overflakkee	300	-	300
Hoeksche Waard	445	-	445
Krimpenerwaard	32	-	32
Havengebied Rotterdam	25	-	25
Putten	31	-	31
Rijnland Zuid	23	-	23
Schieland	90	-	90
Tielerwaard-West	-	-	-
Vijfheerenlanden	120	-	120
Voorne	102	-	102
Reeuwijk e.o.	12	-	12
Zuid-Holland	1.520	0	1.520

Tabel 10: Gerapporteerd afschot fazanten in Oudeland van Strijen op ontheffing. Zuid-Holland - 2016

	Fazant			Totaal
	Oktober	November	December	
Oudeland van Strijen	4	13	4	21

Kwantitatieve populatiegegevens

Een uitgebreide beschrijving van de populatieontwikkeling van de haas en de fazant is opgenomen in het *Faunabeheerplan jachtsoorten Zuid-Holland 2017 – 2023* van mei 2017 dat is gepubliceerd op de website van de FBE (www.fbezh.nl).

Tegemoetkoming in de faunaschade

Er wordt geen tegemoetkoming uitgekeerd voor schade aangericht door hazen en fazanten.

Rechtszaken

Op 21 november 2016 behandelde de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de hoger beroepen van de Faunabescherming tegen de uitspraken van de rechtbank Den Haag (beroepen ongegrond) betreffende de ontheffing haas en de ontheffing fazant van respectievelijk 3 december 2015 en 2 december 2015.

Houtduif

De houtduif kon onder de Flora- en faunawet gedurende het gehele jaar worden bestreden op basis van de landelijke vrijstelling en kon worden bejaagd in de geopende jachtperiode (15 oktober tot en met 31 januari). Voor de uitvoering van de jacht en de vrijstelling was geen faunabeheerplan nodig. Er was geen faunabeheerplan of ontheffing van kracht.

Maatregelen

Tabel 11: Gerapporteerd afschot van houtduiven op basis van de jacht en vrijstelling (rapportage vrijwillig). Zuid-Holland – 2016

WBE	Houtduif Jacht	Vrijstelling
Ade	48	293
Alblasserwaard-Oost	84	754
Alblasserwaard-West	40	116
De Aarlanden	309	515
Delfland	47	1.067
Duin- en Bollenstreek	30	259
Eiland IJsselmonde	719	1.242
Goeree-Overflakkee	97	1.761
De Hoeksche Waard	193	5.791
Krimpenerwaard	16	139
Putten	168	1.063
Reeuwijk e.o.	186	171
Rijnland-Zuid	17	942
Schieland	58	3.364
Vijfheerenlanden	54	222
Voorne	170	665
Zuid-Holland	2.236	18.364

Kwantitatieve populatiegegevens

Een uitgebreide beschrijving van de populatieontwikkeling van de houtduif is opgenomen in het *Faunabeheerplan jachtsoorten Zuid-Holland 2017 – 2023* van mei 2017 dat is gepubliceerd op de website van de FBE (www.fbezh.nl).

Tegemoetkoming in de faunaschade

Schade door houtduiven komt niet in aanmerking voor een tegemoetkoming in de faunaschade.

Rechtszaken

Tegen de vrijstelling of de jacht kan geen bezwaar of (hoger) beroep worden ingesteld.

Wilde eend

De wilde eend kon worden bejaagd in de geopende jachtperiode (15 augustus tot en met 31 januari).

Op basis van het faunabeheerplan 2013-2018 is afschot buiten de jachtperiode uitgevoerd op ontheffing ODH-2014-00166702. Verjagend afschot is mogelijk – na de inzet van voldoende preventieve middelen volgens de normen van het Faunafonds- op en nabij percelen met:

- granen en graszaad in de periode van 1 juni tot en met 14 augustus;
- vollegrondsgroenten (inclusief peulvruchten) in de periode van 1 april tot en met 14 augustus;
- bloemen, bloemzaden en bloembollen (inclusief sierfruit en siergewassen) en blauwmaanzaad in de periode van 1 maart tot en met 14 augustus.

Tevens is het gebruik van het geweer toegestaan van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang.

Maatregelen

Tabel 12: Gerapporteerd afschot van wilde eenden op basis van jacht (rapportage vrijwillig) en ontheffing (rapportage verplicht). Zuid-Holland, 2016

	Jacht	Ontheffing	Totaal
Ade	879	-	879
Alblasserwaard-Oost	3.526	3	3.529
Alblasserwaard-West	1.326	-	1.326
De Aarlanden	2.276	137	2.413
Delfland	730	27	757
Duin- en Bollenstreek	412	63	475
Eiland IJsselmonde	273	34	307
Goeree-Overflakkee	1.777	138	1.915
Hoeksche Waard	2.294	85	2.379
Krimpenerwaard	1.374	28	1.402
Havengebied Rotterdam	8	-	8
Putten	614	25	639
Reeuwijk e.o.	2.373	-	2.373
Rijnland-Zuid	765	0	765
Schieland	1.026	39	1.065
Tielerwaard-West	-	-	-
Vijfheerenlanden	780	32	812
Voorne	537	56	593
Zuid-Holland	20.970	544	21.514

Kwantitatieve populatiegegevens

Een uitgebreide beschrijving van de populatieontwikkeling van de wilde eend is opgenomen in het *Faunabeheerplan jachtsoorten Zuid-Holland 2017 – 2023* van mei 2017 dat is gepubliceerd op de website van de FBE (www.fbezh.nl).

Tegemoetkoming in de faunaschade

De meeste schade aangericht door wilde eenden komt niet in aanmerking voor een tegemoetkoming in de faunaschade. Er zijn geen registraties bekend van getaxeerde schade aangericht door de wilde eend in 2016.

Rechtszaken

In 2015 zijn de procedures rond de ontheffing afgerond.

Ganzen

De Canadese gans kon onder de Flora- en faunawet gedurende het gehele jaar worden bestreden op basis van de landelijke vrijstelling.

Op basis van het provinciale aanwijzingsbesluit PZH-2012-349284462 en het aanvullende besluit ODH-2015-00016238 kon de stand van de Indische gans, nijlgans en gedomesticeerde grauwe gans (soepgans) beperkt worden met gebruikmaking van hagel- en/of kogelgeweer, vangkooi, kastval en netten.

Op basis van het faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020 is beheer van ganzen uitgevoerd op twee ontheffingen.

Ontheffing ODH-2015-00726168 (bestrijding ganzen “winterperiode”) staat het doden van kolganzen en grauwe ganzen toe op percelen met kwetsbare gewassen (alle landbouwgewassen met uitzondering van oogstresten, groenbemesters en overjarig grasland).

Met uitzondering van percelen gelegen in de volgende Natura 2000-gebieden:

- Biesbosch;
- Boezems Kinderdijk;
- Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein;
- Donkse Laagten;
- Grevelingen;
- Haringvliet;
- Hollands Diep;
- Duinen Goeree & Kwade Hoek;
- Nieuwkoopse Plassen & De Haeck;
- Oudeland van Strijen;
- Krammer-Volkerak;
- De Wilck;
- Zouweboezem.

Bij het doden kan gebruik worden gemaakt van geweren een half uur voor zonsopkomst tot zonsondergang, honden (niet zijnde lange honden) en niet-levende lokvogels. Het doden kan worden uitgevoerd in de regio Noordelijke Delta van 1 november tot en met 14 februari en in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland Noord van 1 november tot en met 29 februari. De grens tussen beide provinciedelen wordt gevormd door de Nieuwe Waterweg, Nieuwe Maas, de Noord en de Beneden-Merwede (van west naar oost). Er dienen preventieve middelen in het veld te worden opgesteld volgens de normen van het Faunafonds.

Ontheffing ODH-2015-00745305 (beheer ganzen “zomerperiode”) staat toe:

- het opzettelijk verontrusten en doden van broedparen (koppelvormende ganzen) van de grauwe gans en Canadese gans in de provincie Zuid-Holland. Met gebruikmaking van geweren van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang, honden (niet zijnde lange honden), niet-

levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen.

- het opzettelijk verontrusten en doden kan worden uitgevoerd in de regio Noordelijke Delta van 1 februari tot en met 14 februari en in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland Noord van 1 februari tot en met 29 februari. De grens tussen beide provinciedelen wordt gevormd door de Nieuwe Waterweg, Nieuwe Maas, de Noord en de Beneden-Merwede (van west naar oost).
- het zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren en het beschadigen, vernielen, uithalen en wegnemen of verstoren van nesten van grauwe gans, kolgans, brandgans en Canadese gans in de provincie Zuid-Holland in de periode 1 februari tot en met 30 juni.
- het opzettelijk verontrusten en doden van grauwe ganzen, kolganzen, brandganzen en Canadese ganzen.

Met gebruikmaking van geweren van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang, honden (niet zijnde lange honden), lokvogels, lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen. Het opzettelijk verontrusten en doden kan worden uitgevoerd in de regio Noordelijke Delta van 15 februari tot en met 31 oktober en in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland Noord van 1 maart tot en met 31 oktober. De grens tussen beide provinciedelen wordt gevormd door de Nieuwe Waterweg, Nieuwe Maas, de Noord en de Beneden-Merwede (van west naar oost).

Ontheffing ODH-2016-00022478 staat het vervoeren en in de handel brengen van geschoten Canadese ganzen en brandganzen toe (voor de overige ganzensoorten is een vrijstelling opgenomen in de wettelijke regelgeving voor vervoer en in de handel brengen).

In 2016 was er geen ontheffing of aanwijzing van kracht voor het vangen van beschermde ganzensoorten.

Maatregelen

Tabel 13: Gerapporteerd afschot van ganzen op basis van ontheffing (rapportage verplicht) en vrijstelling en aanwijzing (rapportage niet verplicht). Zuid-Holland - 2016

WBE	Brandgans	Grauwe gans	Kolgans	Canadese gans	Nijlgans	Soepgans	Indische gans
Ade	132	847	36	307	431	4	0
Alblasserwaard-Oost	26	2.042	267	436	560	2	0
Alblasserwaard-West	12	1.197	722	362	348	0	0
De Aarlanden	91	2.717	380	206	389	11	4
De Gouwe Driehoek	89	863	7	148	87	0	2
Delfland	47	1.780	302	1.976	1.011	14	0
Driebruggen	1.545	4.892	546	246	295	0	2
Duin- en Bollenstreek	21	246	33	268	655	0	0
Eiland IJsselmonde	0	704	3	230	250	7	0
Goeree-Overflakkee	3.955	7.243	214	384	204	42	0
Hoeksche Waard	2.148	14.696	445	1.974	1.393	60	0
Krimpenerwaard	55	1.958	117	668	385	10	1
Putten	1.064	2.738	565	429	408	0	0
Reeuwijkse Plassen	502	1.055	34	123	105	0	0
Rijnland-Zuid	33	1.187	269	616	243	47	0
Schieland	106	3.064	2	489	351	5	0
Tielerwaard-West	375	82	11	57	23	0	0
Vijfheerenlanden	287	1.414	164	681	217	0	0
Voorne	431	1.225	86	294	172	0	0
Zuid-Holland	10.919	49.950	4.203	9.894	7.527	202	9

Tabel 14: Aantal bewerkte eieren per WBE. Zuid-Holland - 2016

WBE	Grauwe gans	Brandgans	Kolgans	Canadese gans	Nijlgans	Soepgans
Ade	162	-	-	33	6	-
Alblasserwaard-Oost	420	502	-	0	0	-
Alblasserwaard-West	12	-	-	-	-	-
De Aarlanden	5.463	-	-	0	145	99
Delfland	1.914	-	-	1.000	716	780
Duin- en Bollenstreek	43	-	-	45	-	-
Eiland IJsselmonde	5	-	-	-	-	-
Goeree-Overflakkee	1.000	-	-	-	-	-
Hoeksche Waard	1.124	-	-	24	-	-
Krimpenerwaard	3.807	8	-	622	77	34
Putten	1.333	10	-	495	150	-
Reeuwijk e.o.	2.520	1.710	-	16	-	-
Rijnland-Zuid	490	9	0	86	9	6
Schieland	1.271	-	-	-	-	-
Vijfheerenlanden	4	0	-	300	-	-
Zuid-Holland	19.568	2.239	0	2.621	1.103	919

Kwantitatieve populatiegegevens

Zomertelling ganzen 2016. Een gedetailleerde uitwerking van de telling is opgenomen in het telrapport zomerganzen 2016 dat op onze [website](#) staat.

Soort	Aantal
Grauwe gans	78.859
Brandgans	20.374
Canadese gans	20.294
Nijlgans	11.275
Boerengans	2.469
Kolgans	521
Indische gans	67
Totaal	133.859

Afbeelding 3: Aantal getelde ganzen in Zuid-Holland, zomertelling 2016 (Tabel 3.1 CLM, 2016)

Tegemoetkoming in de faunaschade

Tabel 15: Getaxeerd bedrag in euro's per ganssoort en schadegewas. Zuid-Holland - 2016⁷ (Pleio BIJ12, 2017)

Schadegewas	Grauwe gans	Brandgans	Kolgans	Canadese gans	Soepgans	Nijlgans	Totaal
Cichorei	€ 750	-	-	-	-	-	€ 750
Erwten	€ 7.953	€ 1.179	-	-	-	-	€ 9.132
Grasland, blijvend	€ 388.270	€ 256.932	€ 77.340	€ 2.178	€ 232	€ 328	€ 725.280
Grasland, nieuw ingezaaid	€ 3.530	€ 5.330	-	-	-	-	€ 8.860
Graszaad	€ 3.024	-	-	-	-	-	€ 3.024
Mais snijmais	€ 7.006	€ 591	€ 1.106	-	-	-	€ 8.703
Spruitkool	€ 3.579	-	-	-	-	-	€ 3.579
Suikerbiet	€ 5.583	€ 1.255	-	€ 1.595	€ 797	-	€ 9.230
Wintergraan	€ 30.487	€ 16.572	€ 882	-	-	-	€ 47.941
Totaal	€ 450.182	€ 281.859	€ 79.328	€ 3.773	€ 1.029	€ 328	€ 816.499

Rechtszaken

Tegen beide ontheffingen voor beheer is in 2016 bezwaar gemaakt door respectievelijk de *Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland* en *Vogelwerkgroep Zoetermeer* ("winterontheffing") en de *Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland*, *Faunabescherming* en *Animal Rights* ("zomerontheffing"). GS hebben de bezwaren ongegrond verklaard. Tegen de ontheffing voor het vervoer en in handel brengen van geschoten Canadese ganzen en brandgansen heeft de *Faunabescherming* bezwaar aangetekend dat ongegrond is verklaard.

Knobbelzwaan

Op basis van het faunabeheerplan 2013-2018 is bestrijding van knobbelzwanen uitgevoerd op ontheffing ODH-2013-00159568, aangepast door beslissing op bezwaar PZH-2016-557640156 van 5 juli 2016.

Ontheffing ODH-2013-00159568 staat toe:

- het verjagen en doden van knobbelzwanen op percelen met ingezaaid gras (gras dat hoogstens 6 maanden geleden is ingezaaid), graszoden, graszaad en koolzaad, met gebruikmaking van geweren en honden, gedurende een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang, in de periode van 1 oktober tot en met 31 mei, minimaal een akoestisch en een visueel preventief middel dienen in voldoende mate te worden ingezet;
- het verjagen en doden van knobbelzwanen op percelen met gras en granen, met gebruikmaking van geweren en honden, gedurende een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang, in de periode van 15 november tot en met 31 mei; de bestrijding van knobbelzwanen in het uur voor zonsopkomst en het uur na zonsondergang is in 2014 ingetrokken.
- het bewerken van nesten en eieren van knobbelzwanen;
- het verjagen en doden van knobbelzwanen op of in de onmiddellijke nabijheid van wegen of fietspaden, ook op locaties die niet voldoen aan de krachtens artikel 49 van de Flora- en faunawet gestelde eisen, met gebruikmaking van geweren en honden, gedurende een uur voor

⁷ Schade aangericht door Canadese ganzen wordt niet vergoed. De in de tabel opgenomen bedragen zijn getaxeerd in gevallen waarbij een tegemoetkoming is aangevraagd voor schade aangericht door andere vogels.

zonsopgang tot een uur na zonsondergang. Hierbij is een voorafgaande schriftelijke toestemming van de politie vereist, of begeleiding van de politie ter plaatse.

In de beslissing op bezwaar van 5 juli 2016 is de ontheffing aangepast. Op overjarig grasland moeten de knobbelzwanen eerst worden verjaagd. Afschot ter bescherming van landbouwgewassen is slechts toegestaan bij een groepsgrootte van ten minste 15 knobbelzwanen; uit een groep tot 50 knobbelzwanen mogen maximaal vijf knobbelzwanen worden gedood, indien de groep groter is, geldt een maximum afschot van 10 procent. Tevens zijn de voorschriften aangescherpt.

Maatregelen

Tabel 16: Gerapporteerd afschot van knobbelzwanen en het aantal bewerkte knobbelzwaaneieren. Zuid-Holland - 2016

WBE	Afschot	Eieren
Ade	144	97
Alblasserwaard-Oost	101	59
Alblasserwaard-West	231	72
De Aarlanden	527	15
Delfland	77	24
Duin- en Bollenstreek	212	0
Eiland IJsselmonde	23	0
Goeree-Overflakkee	71	0
Hoeksche Waard	132	11
Krimpenerwaard	343	813
Putten	149	26
Reeuwijk e.o.	287	20
Rijnland-Zuid	104	34
Schieland	119	32
Vijfheerenlanden	24	17
Voorne	11	0
Zuid-Holland	2.557	1.220

Van onderdeel d van de ontheffing is in 2016 geen gebruik gemaakt.

Kwantitatieve populatiegegevens

Tabel 17: Aantal waargenomen knobbelzwanen tijdens de wintertelling. Zuid-Holland - 2016

WBE	Knobbelzwaan
Ade	813
Alblasserwaard-Oost	987
Alblasserwaard-West	1.508
De Aarlanden	700
Delfland	531
Duin en Bollenstreek	96
Eiland IJsselmonde	212
Goeree-Overflakkee	434
Hoeksche Waard	1.259
Krimpenerwaard	3.221
Putten	347
Reeuwijk e.o.	1.063
Rijnland-Zuid	1.044
Schieland	781
Tielerwaard-West	90
Vijfheerenlanden	412
Voorne	370
Zuid-Holland	13.868

Tabel 18: Aantal waargenomen knobbelzwanen tijdens de voorjaarstelling. Zuid-Holland - 2016

WBE	Knobbelzwaan
Ade	501
Alblasserwaard-Oost	324
Alblasserwaard-West	1.070
De Aarlanden	505
Delfland	211
Duin- en Bollenstreek	16
Eiland IJsselmonde	112
Goeree-Overflakkee	349
Hoeksche Waard	464
Krimpenerwaard	2.940
Putten	296
Reeuwijk e.o.	417
Rijnland-Zuid	1.146
Vijfheerenlanden	376
Voorne	211
Zuid-Holland	8.938

FBE Zuid-Holland

© Faunabeheereenheid Zuid-Holland | Postbus 85881 | 2508 CN | Den Haag
tel (085) 210 3628 | info@fbezh.nl | www.fbezh.nl

Tegemoetkoming in de faunaschade

Tabel 19: Getaxeerde schade veroorzaakt door knobbelzwanen per schadegewas. Zuid-Holland - 2016

Schadegewas	Schade in euro's
Grasland, blijvend	€ 4.129
Grasland, nieuw ingezaaid	€ 734
Totaal	€ 4.863

Rechtszaken

De Faunabescherming heeft in 2016 hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 9 december 2015 waarbij het beroep van de Faunabescherming ongegrond werd verklaard. De FBE heeft, mede om duidelijkheid te krijgen over de uitleg van de wet, in 2016 hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 9 december 2015 waarbij het beroep van de FBE tegen het intrekken van de mogelijkheid om in het uur voor zonsopkomst en het uur na zonsondergang op te treden, ongegrond werd verklaard.

Smient

Op basis van het faunabeheerplan smient Zuid-Holland 2014-2019 is bestrijding van smienten uitgevoerd op ontheffing ODH-2015-00016237.

Ontheffing ODH-2015-00016237 staat het doden van smienten in de provincie Zuid-Holland op percelen met gras, ingezaaid gras, graszoden, graszaad, wintergraan, overige akkerbouwgewassen en vollegrondsgroenten, met alle wettelijke middelen, van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang, in de periode 1 oktober tot en met 31 maart toe.

Met uitzondering van percelen gelegen in de volgende Natura 2000-gebieden:

- Biesbosch;
- Boezems Kinderdijk;
- Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein;
- Donkse Laagten;
- Grevelingen;
- Haringvliet;
- Hollands Diep;
- Duinen Goeree & Kwade Hoek;
- Nieuwkoopse Plassen & De Haeck;
- Oudeland van Strijen;
- Krammer-Volkerak;
- De Wilck;
- Zouweboezem.

Op grasland volstaat verjagen door menselijke aanwezigheid als preventief middel. Bij de overige gewassen dient ten minste een visueel middel en een akoestisch middel in voldoende mate te worden ingezet.

De ontheffing is geschorst door de voorlopige voorzieningenrechter op 28 januari 2016. De ontheffing is ingetrokken op 4 april 2016 bij besluit ODH-2016-00027292.

Maatregelen

Tabel 20: Gerapporteerd afschot van smienten. Zuid-Holland - 1 januari t/m 29 januari - 2016

WBE	Afschot
Ade	48
Alblasserwaard-Oost	217
Alblasserwaard-West	275
De Aarlanden	200
Delfland	6
Duin- en Bollenstreek	46
Goeree-Overflakkee	13
Hoeksche Waard	6
Krimpenerwaard	249
Putten	124
Reeuwijk e.o.	330
Rijnland Zuid	48
Schieland	71
Vijfheerenlanden	54
Voorne	14
Zuid-Holland	1.701

Kwantitatieve populatiegegevens

In het *Faunabeheerplan smient Zuid-Holland 2017 – 2023* van oktober 2017 dat op de website van de FBE staat (www.fbezh.nl), is de populatieontwikkeling uitgebreid beschreven.

Tegemoetkoming in de faunaschade

Tabel 21: Getaxeerde schade veroorzaakt door smienten per schadegewas. Zuid-Holland - 2016

Schadegewas	Schade in euro's
Grasland, blijvend	€ 29.194
Wintergraan	€ 16.303
Totaal	€ 45.497

Rechtszaken

De ontheffing is op verzoek van de Vogelbescherming geschorst door de voorlopige voorzieningenrechter op 28 januari 2016.

Kraaiachtigen

De kauw en de zwarte kraai konden onder de Flora- en faunawet gedurende het gehele jaar worden bestreden op basis van de landelijke vrijstelling.

Vanaf 14 april 2016 heeft de FBE een ontheffing ODH-2014-00189185 voor verjagen met ondersteunend afschot van roeken in de werkgebieden van de WBE's Alblasserwaard-West, Alblasserwaard-Oost (inclusief het Zuid-Hollandse gedeelte van de WBE Tielerswaard-West), Vijfheerenlanden, Goeree-Overflakkee, Voorne, Putten, de Hoeksche Waard en Eiland IJsselmonde. Ter voorkoming van schade aan:

- maïs in de periode van 1 april tot en met 31 oktober;
- granen in de periode van 1 november tot en met 31 augustus;
- fruit in de periode van 1 juni tot en met 15 november.

Akoestische en visuele middelen dienen in voldoende mate te worden ingezet alvorens tot afschot mag worden overgegaan. De ontheffing mag niet worden gebruikt binnen 500 meter van een roekenkolonie. Vanwege een beroepsprocedure is de ontheffing niet gebruikt.

Maatregelen

Tabel 22: Gerapporteerd afschot van kauwen en zwarte kraaien op vrijstelling (rapportage niet verplicht). Zuid-Holland - 2016

WBE	Kauw	Zwarte kraai
Ade	714	359
Alblasserwaard-Oost	1.018	649
Alblasserwaard-West	779	604
De Aarlanden	1.753	834
Delfland	1.511	1.431
Duin- en Bollenstreek	342	273
Eiland IJsselmonde	233	300
Goeree-Overflakkee	982	774
Hoeksche Waard	1.272	1.771
Krimpenerwaard	680	737
Putten	310	425
Reeuwijk e.o.	651	376
Rijnland-Zuid	408	341
Schieland	548	717
Vijfheerenlanden	350	314
Voorne	443	513
Zuid-Holland	11.994	10.418

Kwantitatieve populatiegegevens

In de faunabeheerplannen voor zwarte kraai, kauw, ekster en roek 2017 – 2023 van mei 2017 die op de website van de FBE (www.fbezh.nl) staan, is een uitgebreide beschrijving van de populatieontwikkeling opgenomen.

Tegemoetkoming in de faunaschade

Schade aangericht door zwarte kraaien en kauwen komt niet in aanmerking voor een tegemoetkoming in de faunaschade. De schade die is getaxeerd, is “meegetaxeerd” bij een taxatie voor een andere diersoort.

Tabel 23: Getaxeerde schade door kraaiachtige per schadegewas. Zuid-Holland - 2016⁸

Schadegewas	Zwarte kraai	Ekster	Gaai	Roek	Totaal
Peer	€ 630	€ 250	€ 2.196	€ 2.986	€ 3.866

⁸ (BIJ12-Faunafonds)

Rechtszaken

De *Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland* en de *Faunabescherming* hebben in 2016 beroep ingesteld tegen de ontheffing roek. De Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland heeft eind 2016 tevens een voorlopige voorziening gevraagd (die is afgewezen).

Meeuwen in havengebieden

Op basis van het faunabeheerplan meeuwen havengebieden Rotterdam, Dordrecht en Alblasterdam 2015-2019 is een ontheffing verleend in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid en in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer in de havengebieden van Rotterdam, Dordrecht en Alblasterdam.

Ontheffing ODH-2015-00016240 staat toe:

- a) het opzettelijk verontrusten, met alle toegestane middelen, van de zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw in de periode 15 maart tot en met 15 september;
- b) het opzettelijk verontrusten van de zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw met behulp van jachtvogels (havik en slechtvalk) gedurende het gehele jaar, 24 uur per etmaal, bij helikopterplatforms en afvalverwerkingsbedrijven;
- c) het regelmatig behandelen tussen 1 april en 31 juli van eieren van de zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw bij de in de voorschriften genoemde categorieën van bedrijven en omstandigheden;
- d) het zo nodig in bijzondere gevallen of onverwachte omstandigheden tussen 1 april en 31 juli verwijderen of verplaatsen van eieren en nesten van de zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw en stormmeeuw, bij de in de in de voorschriften genoemde categorieën van bedrijven en omstandigheden.

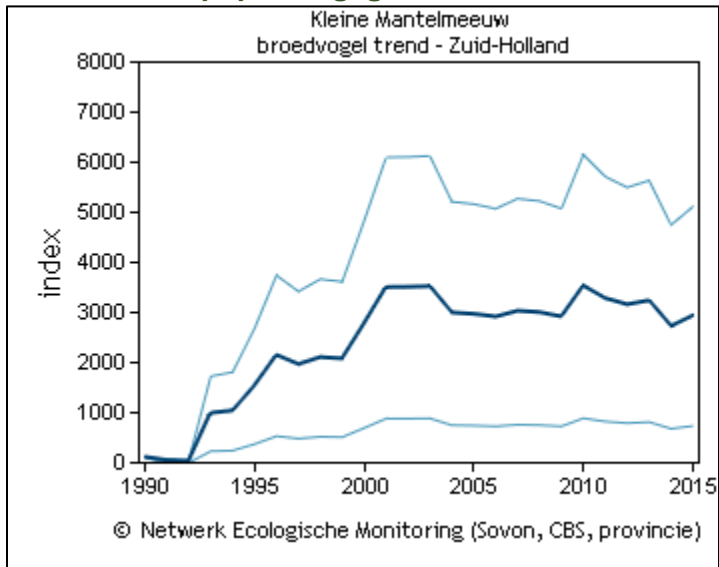
De FBE geeft toestemming voor het gebruik van de ontheffing aan bedrijven in de havengebieden op basis van een plan van aanpak.

Maatregelen

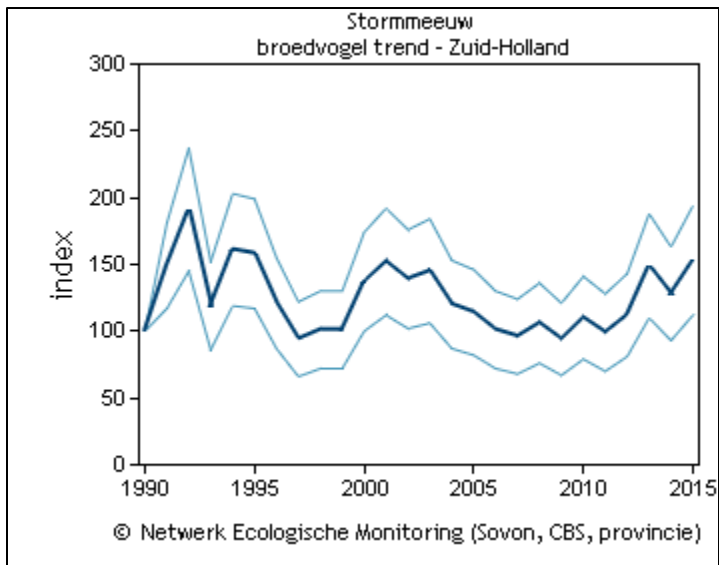
Tabel 24: Gerapporteerd aantal bewerkte nesten en eieren per meeuwensoort en WBE. Zuid-Holland - 2016

WBE	Meeuwen		Inschatting verhouding (afgerond)		
	Eieren	Nesten	Kleine mantelmeeuw	Zilvermeeuw	Stormmeeuw
Hoeksche Waard	555	199	94%	6%	0%
Havengebied Rotterdam	27.077	10.844	90%	10%	0%
Zuid-Holland	27.632	11.043	-	-	-

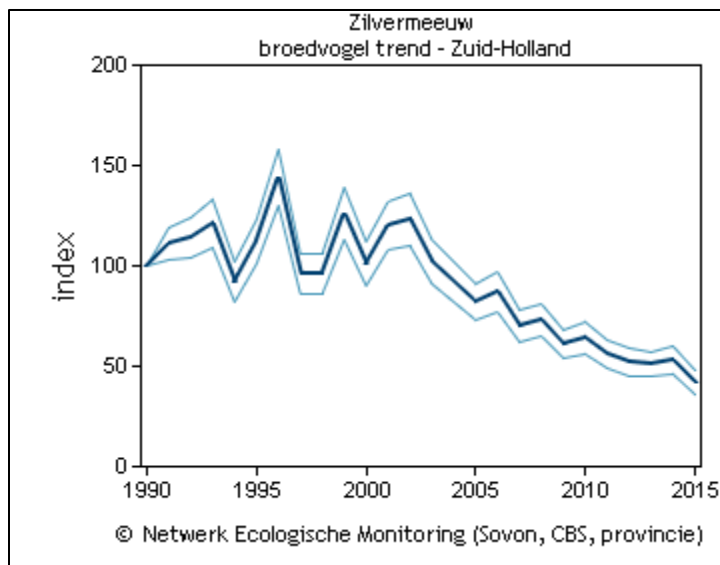
Kwantitatieve populatiegegevens

Afbeelding 4: Broedvogel trend van de kleine mantelmeeuw in Zuid-Holland (Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2017)

Afbeelding 5: Broedvogel trend van de stormmeeuw in Zuid-Holland (Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2017)

Afbeelding 6: : Broedvogel trend van de zilvermeeuw in Zuid-Holland (Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2017)

Tegemoetkoming in de faunaschade

Er zijn geen tegemoetkomingen uitgekeerd.

Rechtszaken

De juridische procedure rond de ontheffing (bezwaar) is in 2015 afgerond.

Vos

De vos kon onder de Flora- en faunawet gedurende het gehele jaar worden bestreden op basis van de landelijke vrijstelling. Er zijn buiten de FBE om, individuele ontheffingen verleend voor het gebruik van kunstlicht bij de uitvoering van de vrijstelling. Sinds 1 januari 2017 is ontheffingverlening buiten de FBE om niet meer mogelijk met uitzondering van ontheffing aan Rotterdam The Hague Airport voor het bestrijden of beheren van populaties op het terrein van Rotterdam The Hague Airport ten behoeve van de veiligheid van het luchtverkeer.

Maatregelen

Het was niet verplicht om te rapporteren over het afschot en de vangst op vrijstelling. Onderstaande aantallen zijn naar alle waarschijnlijkheid maar een deel van het totaal uitgevoerde afschot. In totaal zijn er 281 registraties bekend waarvan er bij 21 is aangegeven dat er kunstlicht is gebruikt. De optie om kunstlicht in Dora aan te vinken is pas halverwege 2016 mogelijk geworden. (Tabel 25)

Tabel 25: Gerapporteerd afschot van vossen per WBE, Zuid-Holland - 2016

WBE	Kunstlicht	Geen Kunstlicht	Totaal
Ade	-	3	3
Alblasserwaard-Oost	-	4	4
De Aarlanden	13	26	39
Delfland	-	87	87
Duin en Bollenstreek	3	47	50
Goeree-Overflakkee	-	1	1
Hoeksche Waard	-	7	7
Reeuwijk e.o.	-	1	1
Rijnland Zuid	5	28	33
Schieland	-	28	28
Vijfheerenlanden	-	28	28
Zuid-Holland	21	260	281

Kwantitatieve populatiegegevens

In het *Faunabeheerplan vos Zuid-Holland 2017 – 2023* van mei 2017 dat op de website van de FBE staat (www.fbezh.nl), is de populatieontwikkeling beschreven.

Tegemoetkoming in de faunaschade

Schade aangericht door vossen komt niet in aanmerking voor een tegemoetkoming.

Rechtszaken

Tegen de vrijstelling kan geen bezwaar of (hoger) beroep worden ingesteld. Tegen verschillende ontheffingen voor het gebruik van kunstlicht (niet verleend aan de FBE) is wel bezwaar en beroep ingesteld. Zover bekend bij de FBE zijn deze bezwaren en beroepen ongegrond verklaard.

Exoten en verwilderde dieren

Op basis van het provinciale aanwijzingsbesluit PZH-2012-349284462 en het aanvullende besluit ODH-2015-00016238 kon de stand van de volgende exoten en verwilderde dieren worden beperkt met gebruikmaking van hagel- en/of kogelgeweer, vangkooi en kastval: rosse stekelstaart, gedomesticeerde rotsduif (verwilderde postduif), verwilderde kat (niet met het geweer), Amerikaanse nerts, marterhond, wasbeer, muskusrat, beverrat, nijlgans, Indische gans en soepgans. Rapportage van het afschot was niet verplicht. Daarnaast kon de stand van de populatie huiskraaien in Hoek van Holland worden beperkt door

Duke Faunabeheer met het geweer en schietnetten (besluit PZH-2012-361411989 van 5 december 2012).

Maatregelen

Voor het afschot van nijlgans, Indische gans en soepgans: zie [eerder in dit verslag](#).

Tabel 26: Gerapporteerd afschot van verwilderde postduif. Zuid-Holland - 2016

WBE	Verw. postduif
De Aarlanden	59
Delfland	1
Duin- en Bollenstreek	46
Eiland IJsselmonde	20
Hoeksche Waard	12
Havengebied Rotterdam	71
Putten	79
Rijnland-Zuid	6
Voorne	11
Zuid-Holland	305

In steden, bijvoorbeeld in Rotterdam, worden verwilderde postduiven gevangen. Bij de FBE is niet bekend om hoeveel dieren het gaat.

De huiskraai en rosse stekelstaart zijn invasieve exoten die uit het veld moeten worden weggenomen. Er bevond zich een populatie huiskraaien in Hoek van Holland. In december 2016 is de laatste huiskraai geschoten (in totaal zijn er 32 huiskraaien gedood op het aanwijzingsbesluit).

Tabel 27: Gerapporteerd afschot van rosse stekelstaart. Zuid-Holland - 2016

WBE	rosse stekelstaart
Delfland	1
Vijfheerenlanden	2
Zuid-Holland	3

Er zijn geen rapportages van afschot of vangen in Dora gedaan van de verwilderde kat, Amerikaanse nerts, marterhond, wasbeer, muskusrat en beverrat. Van deze soorten komen de Amerikaanse nerts, marterhond en wasbeer niet voor in Zuid-Holland.

Kwantitatieve populatiegegevens

De enige exoten die worden geteld zijn de nijlgans, Indische gans, de soepgans, de rosse stekelstaart en de huiskraai. De gegevens van de ganzensoorten staan in het hoofdstuk over de ganzen. In Zuid-Holland komen er gedurende het jaar tussen de 10 en 20 rosse stekelstaarten voor. Het Sovon-rapport uit 2016 maakt melding van 13 stekelstaarten.⁹ De populatie huiskraaien is tot nul teruggebracht; er vindt nog regelmatig monitoring plaats.

⁹ (Slaterus, 2016)

Tegemoetkoming in de faunaschade

Voor exoten wordt geen tegemoetkoming in de faunaschade verleend.

Rechtszaken

Tegen het aanwijzingsbesluit is destijds geen bezwaar of (hoger) beroep ingesteld. Tegen het aanvullende besluit is wel bezwaar gemaakt door de WBE Ade dat ongegrond is verklaard. De procedures rond het aanwijzingsbesluit voor de huiskraai zijn in 2013 afgerond.

Bijlage

Damhert- en Reetelling Duingebied Noord- en Zuid-Holland 2016, Rapport van het beoordelingscomité,
B. Bieze & C.F. Schoon (Zie ook <https://www.fbezh.nl/pagina/telrapporten>)

Literatuur

- Bieze, B., & Schoon, C. (2016). *Damhert- en Reetelling Duingebied Noord- en Zuid-Holland*. Haarlem: FBE Noord-Holland & FBE Zuid-Holland.
- BIJ12-Faunafonds. (sd).
- NDFF. (2017, November 01). *NDFF Verspreidingsatlas*. Opgehaald van Bever: <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496057>
- NEM (CBS & Zoogdiervereniging). (2017, November 01). *Bever*. Opgehaald van NDFF Verspreidingsatlas: <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496057>
- Slaterus, R. (2016). *Actueel voorkomen van Rosse Stekelstaarten in Nederland, situatie februari 2016*. Nijmegen: Sovon Vogelonderzoek Nederland.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland. (2017, november 01). *Kleine mantelmeeuw, Zuid-Holland: Verspreiding en aantalsontwikkeling*. Opgehaald van Vogels per Provincie: <https://www.sovon.nl/nl/provincies>
- Sovon Vogelonderzoek Nederland. (2017, november 01). *Stormmeeuw, Zuid-Holland: Verspreiding en aantalsontwikkeling*. Opgehaald van Vogels per Provincie: <https://www.sovon.nl/nl/provincies>
- Sovon Vogelonderzoek Nederland. (2017, november 01). *Zilvermeeuw, Zuid-Holland: Verspreiding en aantalsontwikkeling*. Opgehaald van Vogels per Provincie: <https://www.sovon.nl/nl/provincies>